

Державній комісії з цінних паперів та
фондового ринку
Експертній раді
з питань корпоративного управління

ВИСНОВОК
щодо питань дематеріалізації акцій

*І. ПИТАННЯ ОБІГУ АКЦІЙ У ДОКУМЕНТАРНІЙ ФОРМІ ТА
ДЕМАТЕРІАЛІЗАЦІЇ АКЦІЙ*

1. Обіг акцій у документарній формі після 29 жовтня 2010 року.

Розпочнемо з питання про обіг акцій у документарній формі після 29 жовтня 2010 року. На нашу думку, вони мають залишатися в обігу.

По-перше, ані Закон «Про акціонерні товариства», ні Закон «Про цінні папери та фондову біржу», якими передбачено існування акцій виключно в бездокументарній формі, не містять норм, які б передбачали, що у випадку непереведення акцій у бездокументарну форму у встановлені законом строки, вони мають бути обмежені в обігу.

По-друге, окремий акціонер не може самостійно перевести належні йому акції у бездокументарну форму, отже будь-які обмеження щодо обігу акцій у документарній формі порушуватимуть його право власності, а отже суперечитимуть ст. 41 Конституції України та ст. 17 Загальної декларації прав людини.

2. Існування акцій виключно в бездокументарній формі з 29 жовтня 2010 року.

Частиною другою статті 20 Закону «Про акціонерні товариства» передбачено існування акцій виключно в бездокументарній формі. Згідно з пунктом першим розділу XVII "Прикінцеві та перехідні положення", дана норма Закону вступає в силу через два роки з дати його опублікування (Закон був опублікований у газеті «Урядовий кур'єр» від 29 жовтня 2008 року № 202), а саме 29 жовтня 2010 року.

Крім цього, Законом «Про внесення змін до Закону України "Про цінні папери та фондовий ринок" щодо порядку дій емітента та інвесторів» від 11 червня 2009 року N 1522-VI (оприлюднений 30 жовтня 2009 року) до частини третьої статті 6 Закону «Про цінні папери та фондовий ринок» вноситься доповнення, яким також передбачається існування акцій виключно в

бездокументарній формі. Згідно з пунктом першим Прикінцевих положень зазначеного Закону N 1522-VI це доповнення набуває чинності з 29 жовтня 2010 року.

У роз'ясненні ДКЦПФР від 14 липня 2009 року N 8 "Щодо порядку застосування окремих положень розділу XVII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про акціонерні товариства" у зв'язку з набранням ним чинності" зазначається, що починаючи з 1 травня 2011 року всім акціонерним товариствам необхідно виконувати всі вимоги Закону України "Про акціонерні товариства" в повному обсязі, в тому числі, положення частини другої статті 20 щодо виключно бездокументарної форми існування акцій.

На наш погляд, зазначені норми законів, а також роз'яснення ДКЦПФР означають, що починаючи з **29 жовтня 2010 року** випуски акцій мають здійснюватися лише у бездокументарній формі; додаткові випуски акцій неможливі без дематеріалізації існуючих.

3. Чи обумовлений законом обов'язок емітентів дематеріалізувати випуски акцій до 29 жовтня 2010 року?

Пункт п'ятий Прикінцевих та перехідних положень Закону «Про акціонерні товариства» вимагає, щоб статuti та інші внутрішні положення акціонерних товариств, створених до набрання чинності цим Законом, були приведені у відповідність з нормами Закону не пізніше ніж протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом. Проте цей Закон не містить вимоги про наявність у статuti товариства інформації про форму існування акцій.

Пункт другий Прикінцевих положень Закону N 1522-VI передбачає, що протягом одного року з дня набрання чинності цим Законом (тобто до 30 жовтня 2010 року) акціонерні товариства зобов'язані забезпечити існування власних акцій в одній обраній такими товариствами формі існування.

Як бачимо, жодний з двох вищезначених законів не містить норми, що зобов'язує існуючі акціонерні товариства переводити акції з документарної форми існування у бездокументарну.

Більше того, виходячи з презумпції розумності законодавця, ми вважаємо, що законодавець не міг встановити такого обов'язку, не передбачивши механізму його реалізації незалежно від рішення загальних зборів товариства. Таким чином, дематеріалізація існуючих акцій є радше можливістю, стимульованою законом, ніж обов'язком акціонерних товариств перевести акції у бездокументарну форму до певної дати, а отже за її непроведення не може наступати відповідальність.

II. НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Пунктом чотирнадцятим частини другої статті 33 Закону «Про акціонерні товариства» прийняття рішення про форму існування акцій віднесено до виключної компетенції загальних зборів товариства. У

відповідності до цього, пункт 2.1 Положення про порядок переведення випуску іменних акцій документарної форми існування у бездокументарну форму існування, затвердженого рішенням Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 30 червня 2000 року N 98 передбачає, що рішення про дематеріалізацію акцій приймається загальними зборами акціонерного товариства.

На наш погляд, оскільки законом вже передбачена загальна норма щодо існування акцій виключно у бездокументарній формі, нелогічно залишати зазначений пункт у якості загальної норми закону. А отже, у Перехідних та прикінцевих положеннях доцільно визначити орган товариства, уповноважений здійснювати дематеріалізацію акцій.

Таким органом може стати наглядова рада товариства, виходячи з того, що чинною редакцією Закону «Про акціонерні товариства» (пункт 21 частини другої статті 52) вже передбачена компетенція наглядової ради щодо прийняття рішення про обрання (заміну) [...] депозитарія цінних паперів та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг.

Тому для полегшення процедури дематеріалізації пропонуємо доповнити розділ XVII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону положенням про те, що переведення акцій із документарної у бездокументарну форму існування здійснюється наглядовою радою товариства шляхом прийняття рішення про обрання депозитарія цінних паперів, затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, та здійснення інших дій у порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

ВИСНОВОК:

1. Акції у документарній формі мають залишатися в обігу після 29 жовтня 2010 року.
2. Починаючи з 29 жовтня 2010 року випуски акцій мають здійснюватися лише у бездокументарній формі; додаткові випуски акцій неможливі без дематеріалізації існуючих.
3. Законом не передбачено норми, що зобов'язує існуючі акціонерні товариства переводити акції з документарної форми існування у бездокументарну, що тягне за собою відсутність підстав для відповідальності акціонерних товариств за непереведення акцій у бездокументарну форму до вказаної дати.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗМІН ДО ЗАКОНОДАВСТВА:

1. Виключити пункт чотирнадцятий частини другої статті 33 Закону «Про акціонерні товариства» щодо віднесення до виключної компетенції загальних зборів акціонерного товариства прийняття рішення про форму існування акцій.

2. Доповнити розділ XVII "Прикінцеві та перехідні положення" Закону положенням про те, що переведення акцій із документарної у бездокументарну форму існування здійснюється наглядовою радою товариства шляхом прийняття рішення про обрання депозитарія цінних паперів, затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, та здійснення інших дій у порядку, встановленому Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку.